Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

3. oktober 2013 *

»Miljø — direktiv 75/442/EØF — gylle produceret og opbevaret på et svineopdrætsanlæg i venten på at blive overdraget til landbrugere, der anvender den som gødning på deres jorder — klassificering som »affald« eller »biprodukt« — betingelser — bevisbyrde — direktiv 91/676/EØF — manglende gennemførelse — producentens personlige ansvar for, at disse landbrugere overholder EU-retten vedrørende håndtering af affald og gødning«

I sag C-113/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Supreme Court (Irland) ved afgørelse af 23. februar 2012, indgået til Domstolen den 1. marts 2012, i sagen:

Donal Brady

mod

Environmental Protection Agency,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne J. Malenovský, U. Lõhmus, M. Safjan og A. Prechal (refererende dommer),

generaladvokat: P. Cruz Villalón

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 27. februar 2013,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Donal Brady ved A. Collins, SC, og solicitor D. Gearty

— Environmental Protection Agency ved solicitor A. Doyle, N. Butler, SC og S. Murray, BL

— den franske regering ved G. de Bergues og S. Menez, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved K. Mifsud-Bonnici, D. Düsterhaus og A. Alcover San Pedro, som befuldmægtigede,

* Processprog: engelsk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 16. maj 2013,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 75/442/EØF af 15. juli 1975 om affald (EFT L 194, s. 39), som ændret ved Kommissionens beslutning 96/350/EF af 24. maj 1996 (EFT L 135, s. 32, herefter »direktiv 75/442«).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Donal Brady og Environmental Protection Agency (herefter »EPA«) vedrørende bestemte betingelser knyttet til den tilladelse til udvidelse af et svineopdrætsanlæg, som denne myndighed udstedte til Donal Brady.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 75/442

3 Direktiv 75/442 er blevet ophævet og erstattet af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/12/EF af 5. april 2006 om affald (EUT L 114, s. 9), der efterfølgende selv er blevet ophævet og erstattet af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/98/EF af 19. november 2008 om affald og om ophævelse af visse direktiver (EUT L 312, s. 3). Henset til datoen for udstedelse af den tilladelse, der er omhandlet i tvisten i hovedsagen, er det imidlertid fortsat direktiv 75/442, som finder anvendelse på tvisten.

4 Artikel 1, litra a), første afsnit, i direktiv 75/442 fastsatte:

»I dette direktiv forstås ved:

a) »affald«: ethvert stof eller enhver genstand, som henhører under en af kategorierne i bilag I, og som indehaveren skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med.«

5 Artikel 1, litra a), andet afsnit, i direktiv 75/442 pålægger Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber opgaven bestående i at udarbejde »en liste over affald, som tilhører kategorierne i bilag I«. Ved Kommissionens beslutning 94/3/EF af 20. december 1993 (EFT 1994 L 5, s. 15) opstillede Kommissionen en sådan liste (herefter »det europæiske affaldskatalog«), hvori bl.a. »fæces, urin og gødning (indbefattet tilsmudset halm), flydende affald opsamlet separat og behandlet uden for produktionsstedet« er henført under »affald fra ikke-forædlende forarbejdning«.

6 Artikel 1, litra b) og c), i direktiv 75/442 indeholdt følgende definitioner:

»b) »producent«: enhver person, hvis aktivitet frembringer affald […]

c) »indehaver«: producenten af affaldet, eller den fysiske eller juridiske person, som er i besiddelse af det«.

7 Direktivets artikel 2, stk. 1, litra b), nr. iii), bestemte:

»Følgende falder uden for dette direktivs anvendelsesområde:

[…]

b) hvis de allerede er undergivet andre bestemmelser:

[…]

iii) døde dyr og følgende landbrugsaffald: fækalier og andre naturlige, ikke-farlige stoffer, som anvendes i landbrugsdriften.«

8 Artikel 4 i direktiv 75/442/EØF fastsatte:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at affaldet nyttiggøres eller bortskaffes, uden at menneskets sundhed bringes i fare, og uden at der anvendes fremgangsmåder eller metoder, som vil kunne skade miljøet, navnlig må der ikke:

— skabes risiko for hverken vand, luft eller jord, eller for fauna og flora

— forårsages gener ved støj eller lugt

— påføres landskaber eller områder af særlig interesse skade.

Medlemsstaterne træffer desuden de fornødne foranstaltninger til at forbyde henkastning, dumpning og ukontrolleret bortskaffelse af affald.«

9 Direktivets artikel 8 bestemte:

»Medlemsstaterne træffer de foranstaltninger, der er nødvendige for, at enhver indehaver af affald:

— enten overlader dette til en privat eller offentlig indsamler eller til en virksomhed, som varetager bortskaffelse af affald som nævnt i bilag II A eller II B

eller

— selv sørger for dets nyttiggørelse eller bortskaffelse under iagttagelse af bestemmelserne i dette direktiv.«

10 Artikel 10 i direktiv 75/442 fastsatte nærmere, at ethvert anlæg eller enhver virksomhed, som varetager bortskaffelse af affald som nævnt i bilag II B til direktivet, skal indhente en tilladelse fra den kompetente myndighed.

11 Blandt de således opregnede operationer i bilag II B var »[s]predning på jorden med positive virkninger for landbrug eller økologi« henført under punkt R 10.

12 Artikel 11, stk. 1 og 2, i direktiv 75/442 havde følgende ordlyd:

»1. Følgende kan fritages for kravet om [den] i artikel […] 10 omhandlede [tilladelse]:

[…]

b) anlæg eller virksomheder, der nyttiggør affaldet.

Denne fritagelse finder kun anvendelse:

— hvis de kompetente myndigheder har vedtaget almindelige regler for de forskellige former for aktivitet med angivelse af arten og mængden af affaldet samt betingelserne for, at den pågældende aktivitet kan fritages for tilladelsen

og

— hvis arten eller mængden af affaldet og metoderne til bortskaffelse eller nyttiggørelse sikrer, at betingelserne i artikel 4 overholdes.

2. De i stk. 1 nævnte anlæg eller virksomheder skal registreres hos de kompetente myndigheder.«

Direktiv 91/676/EØF

13 Sjette betragtning til Rådets direktiv 91/676/EØF af 12. december 1991 om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget (EFT L 375, s. 1), har følgende ordlyd:

»[F]or at beskytte menneskets helbred, de levende ressourcer og vandøkosystemerne samt for at sikre anden rimelig anvendelse af vand bør vandforurening forårsaget eller fremkaldt af nitrater, der stammer fra landbruget, […] begrænses, og yderligere forurening af denne art bør undgås; det er med henblik herpå vigtigt, at der træffes foranstaltninger vedrørende oplagring og anvendelse på landbrugsjord af alle kvælstofforbindelser samt vedrørende visse dyrkningsmetoder.«

14 Artikel 3, stk. 1 og 2, i direktiv 91/676 er sålydende:

»1. Vand, der er berørt af forurening, og vand, der kan blive berørt af forurening, hvis der ikke træffes foranstaltninger i henhold til artikel 5, skal kortlægges af medlemsstaterne i overensstemmelse med kriterierne i bilag I.

2. Medlemsstaterne udpeger […] som sårbare zoner alle kendte jordområder på deres område, som bidrager til forureningen, og hvorfra der er afstrømning til vand, der er kortlagt i overensstemmelse med stk. 1. […]«

15 Direktivets artikel 4, stk. 1, litra a), fastsætter, at medlemsstaterne med henblik på for alt vand at skabe et generelt niveau for beskyttelse mod forurening skal udarbejde en kodeks eller kodekser for godt landmandskab, som følges af landbrugerne på et frivilligt grundlag, og som mindst skal indeholde bestemmelser om de i afsnit A i bilag II til direktivet nævnte punkter. De i nævnte afsnit A gengivne bestemmelser vedrører bl.a. de perioder, hvor tilførsel til jorden er uhensigtsmæssig, betingelserne for tilførsel i forhold til jordens art og stand eller nærhed til vandløb, kapaciteten og opførelsen af opbevaringsanlæg for husdyrgødning samt fremgangsmåderne for tilførsel.

16 Det fremgår af artikel 5, stk. 1 og 4, i direktiv 91/676, at medlemsstaterne er forpligtet til at udarbejde handlingsprogrammer for de udpegede sårbare zoner, der obligatorisk skal bestå af foranstaltningerne i bilag III og de foranstaltninger, som er foreskrevet i den eller de kodekser for godt landmandskab, med undtagelse af de foranstaltninger, der er blevet erstattet af foranstaltningerne i dette bilag. De i nævnte bilag III omhandlede foranstaltninger skal, således som det fremgår af bilaget, omfatte regler vedrørende bl.a. de perioder, hvor tilførsel af visse typer gødning til jorden er forbudt, kapaciteten i opbevaringsanlæggene for husdyrgødning, en begrænsning af tilførsel af gødning til jorden, således at der sikres en afbalanceret forekomst af kvælstof i jorden, samt til den maksimale mængde gødning, der kan tilføres i forhold til dennes kvælstofindhold.

Irsk ret

17 Waste Management Act 1996 (lov af 1996 om affaldshåndtering, herefter »1996-loven«) blev vedtaget med henblik på at sikre gennemførelsen af direktiv 75/442. Lovens Section 4, stk. 1, fastsætter:

»I denne lov forstås ved »affald« ethvert stof eller enhver genstand, som henhører under en af affaldskategorierne i første tillæg eller på nuværende tidspunkt er opført i det europæiske affaldskatalog, og som indehaveren skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med, og alt, der kasseres eller på anden måde behandles som affald, antages at være affald, medmindre andet er bevist.«

18 1996-lovens Section 51, stk. 2, litra a), bestemmer:

»Med forbehold af litra b) kræves der ingen affaldstilladelse […] til nyttiggørelse af:

[...]

(iii) fækalier fra dyr eller fjerkræ i form af fast gødning eller gylle […]«

19 Section 52 i Environmental Protection Agency Act 1992 (lov af 1992 om oprettelse af Environmental Protection Agency (miljøstyrelsen, herefter »EPA«), herefter »1992-loven«) fastsætter:

»1) […] [EPA's] opgaver omfatter:

a) udstedelse af tilladelser samt regulering og kontrol af aktiviteter med henblik på at beskytte miljøet

[…]

2) Ved varetagelsen af sine opgaver skal [EPA]:

[…]

b) tage hensyn til nødvendigheden af at opnå et højt miljøbeskyttelsesniveau og fremme en udvikling og nogle fremgangsmåder og mekanismer, der er bæredygtige og miljøvenlige.

[…]«

20 Den forelæggende ret har anført, at selv om der ved 1992-loven blev indført en tilladelsesordning, der i visse henseender svarer til den ordning, som blev indført ved Rådets direktiv 96/61/EF af 24. september 1996 om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (EFT L 257, s. 26), skete gennemførelsen af sidstnævnte i irsk ret først i 2003, hvorfor den i hovedsagen omhandlede tilladelse ikke blev udstedt i henhold til nationale bestemmelser vedtaget med henblik på at gennemføre dette direktiv.

21 Nævnte ret har i øvrigt anført, at direktiv 91/676 endnu ikke var blevet gennemført i irsk ret på datoen for udstedelse af nævnte tilladelse, og at ingen andre nationale bestemmelser regulerede anvendelsen af husdyrgødning som gødning på landbrugsjorder.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

22 Donal Brady driver en intensiv svineopdrætsbedrift, der omfatter ca. 2 000 søer.

23 Den 9. marts 1998 indgav Donal Brady en ansøgning om tilladelse til at udvide sin bedrift, hvori han angav dels, at han på nævnte bedrift havde opført beholdere med en kapacitet, der gjorde det muligt for ham at opbevare det, der svarede til hans årlige gylleproduktion, dels at han med forskellige landbrugere havde indgået aftaler, hvorefter sidstnævnte forpligtede sig til at købe gyllen med henblik på at anvende den som gødning til deres jorder.

24 Den tilladelse, som EPA udstedte til Donal Brady ved afgørelse af 22. oktober 1999, fastsatte bl.a., at han var forpligtet til at sikre sig, at de landbrugere, som han leverede gylle til, anvendte denne i nøje overensstemmelse med de i denne tilladelse fastsatte betingelser.

25 Donal Brady har til støtte for det søgsmål, som han anlagde ved High Court til prøvelse af denne afgørelse, gjort gældende, at den i hovedsagen omhandlede gylle for det første ikke udgør »affald« som omhandlet i direktiv 75/442 og 1996-loven, men et biprodukt af hans bedrift, som han sælger som gødning, hvorfor EPA ikke havde beføjelse til på grundlag af 1992-loven at regulere bortskaffelsen eller nyttiggørelsen af denne gylle i henhold til de i den anfægtede tilladelse fastsatte fremgangsmåder.

26 For det andet er Donal Brady af den opfattelse, at EPA ikke er beføjet til under trussel om straf at pålægge ham den uopfyldelige forpligtelse til at kontrollere, hvordan den gylle, som han sælger til andre landbrugere, anvendes af disse, særligt når henses til, at Den Europæiske Union har indført en særlig lovgivning, der skal anvendes på tilførslen af husdyrgødning som gødning, nemlig direktiv 91/676.

27 I denne henseende har den forelæggende ret anført, at Donal Brady til støtte for sit søgsmål har gjort gældende, at de i den anfægtede tilladelse fastsatte betingelser vedrørende affaldshåndteringen bevirker, at følgende bl.a. påhviler ham:

»[…]

c) at sørge for, at køberen af gødningen ikke tilfører den til jorder, som ikke besiddes, ejes eller kontrolleres af denne

d) at sørge for, at hans gødning ikke spredes på jorder, der tilføres affald fra en ydre kilde, som ikke er omfattet af planen for håndtering af næringsstoffer, medmindre andet er aftalt med EPA

e) på forhånd at udarbejde en plan for håndtering af næringsstoffer for så vidt angår de jorder, der ikke tilhører ham, og som drives af personer, der ikke er underlagt hans kontrol

f) at overvåge, hvordan gødningen anvendes af de personer, der køber den til brug på deres jorder, og at anvise, hvordan den skal anvendes

g) at overvåge overfladevand, der passerer områder, hvorpå gødningen anvendes, dvs. områder, som ikke er underlagt appellantens kontrol

h) at overvåge brønde på jorder, hvortil gødningen tilføres, dvs. på jorder, som ikke er underlagt appellantens kontrol

i) til enhver tid at føre et register over gødningens anvendelse med henblik på tilsyn fra EPA og i informationsøjemed, idet formålet er at aflægge månedlige rapporter til EPA. Registeret skal indeholde oplysninger om tilførslen af gødning, herunder navnet på den person, der er ansvarlig for tilførslen, de meteorologiske betingelser og jordens stand på tilførselstidspunktet, samt vejrudsigten for de næste 24 timer, de enkelte parcellers næringsbehov og mængden af gødning anvendt på disse parceller.«

28 Idet High Court ikke gav Donal Brady medhold, har han iværksat appel ved Supreme Court. Til støtte for sin appel har han fremført to anbringender, hvoraf det første vedrører den retlige fejl, som High Court begik ved at lægge klassificeringen som affald til grund for så vidt angår den gylle, der er produceret på hans bedrift, og der med det andet nærmere bestemt gøres gældende, at såfremt nævnte gylle skal klassificeres som affald, er EPA ikke beføjet til at undergive den tilladelse, som myndigheden har udstedt til ham, betingelser, der pålægger ham at overvåge tilførselsaktiviteter, som tredjemænd foretager på jorder, der tilhører dem, og bære ansvaret herfor.

29 Supreme Court er af den opfattelse, at selv om dommene af 8. september 2005, Kommissionen mod Spanien (sag C-416/02, Sml. I, s. 7487), og Kommissionen mod Spanien (sag C-121/03, Sml. I, s. 7569), samt dommene af 18. december 2007, Kommissionen mod Italien (sag C-194/05, Sml. I, s. 11661), Kommissionen mod Italien (sag C-195/05, Sml. I, s. 11699) og Kommissionen mod Italien (sag C-263/05, Sml. I, s. 11745), indeholder forskellige nyttige indikationer i denne henseende, er spørgsmålet om, hvorvidt den i hovedsagen omhandlede gylle skal klassificeres som affald, stadig usikkert.

30 Idet den forelæggende ret har anført, at det bl.a. følger af nævnte retspraksis, at gylle fortsat er affald, hvis den er genstand for en varig opbevaring, der indebærer en sådan forureningsrisiko, som EU-retten tilsigter at forhindre, er den bl.a. i tvivl om, hvilke kriterier der gør det muligt at prøve, om en sådan situation foreligger i den tvist, der verserer for den.

31 Den forelæggende ret har i denne henseende for det første anført, at eftersom gødningssalget er sæsonpræget, må den store mængde gylle, der hidrører fra sagsøgeren i hovedsagens virksomhed, nødvendigvis føre til en langvarig opbevaring, som imidlertid normalt ikke bør overskride den periode på 12 måneder, der adskiller to tilførselssæsoner. For det andet har nævnte ret anført, at den ikke råder over oplysninger, der angiver, om det forhold alene, at der findes en sådan type langtidsopbevaring i hertil godkendte beholdere, er eller kan være forurenende.

32 Selv om det i øvrigt antages, at den i hovedsagen omhandlede gylle skal anses for affald, rejser spørgsmålet sig derefter, om det i henhold til EU-retten er tilladt, at EPA undergiver en bedriftstilladelse betingelser, som de facto bevirker, at Donal Brady fortsat pålægges forpligtelser for så vidt angår andre landbrugeres eventuelt senere anvendelse af hans gylle, eller om ansvaret for en sådan anvendelse påhviler nævnte landbrugere.

33 Det er under disse omstændigheder, at Supreme Court har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»I mangel af en endelig fortolkning af begrebet »affald« i EU's lovgivning ønskes det oplyst, om en medlemsstat ifølge national lovgivning må pålægge en producent af svinegylle at godtgøre, at gylle ikke er affald, eller om affald skal klassificeres efter objektive kriterier som dem, der er opstillet i Den Europæiske Unions Domstols praksis:

1) Hvis affald skal klassificeres efter objektive kriterier som dem, der er opstillet i EU-Domstolens praksis, hvor sikkert skal det så være, at der sker genanvendelse af den svinegylle, som indehaveren af en tilladelse opsamler og opbevarer eller kan opbevare i op til 12 måneder [eller længere], før den overdrages til brugerne?

2) Hvis svinegylle er affald eller klassificeres som affald under anvendelse af de relevante kriterier, har en medlemsstat så ret til at holde en national producent – der ikke anvender gyllen på sin egen jord, men afhænder den til andre jordejere, for at de kan anvende den som gødning på deres jord – personligt ansvarlig for, at disse brugere overholder EU's regler om kontrol med affald og/eller gødningsstoffer, for at sikre, at der ikke opstår alvorlig miljøforurening, når de andre jordejere anvender denne svinegylle ved at sprede den ud på jorden?

3) Falder den nævnte svinegylle uden for definitionen af »affald« i henhold til artikel 2, stk. 1, litra b), nr. iii), i [direktiv 75/442], fordi den »allerede er undergivet andre bestemmelser«, og navnlig ved [direktiv 91/676], for så vidt som Irland på det tidspunkt, hvor tilladelsen blev udstedt, ikke havde gennemført [direktiv 91/676], der ikke fandtes andre indenlandske regler om anvendelse af svinegylle som gødning på markerne, og [Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1774/2002 af 3. oktober 2002 om sundhedsbestemmelser for animalske biprodukter, som ikke er bestemt til konsum (EFT L 273, s. 1)] endnu ikke var blevet vedtaget?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første spørgsmål

34 Med sin indledning og sit første spørgsmål, der skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret for det første nærmere bestemt oplyst, på hvilke betingelser gylle – der er produceret i en intensiv svineopdrætsbedrift og opbevaret i venten på at blive overdraget til landbrugere, således at disse kan anvende den som gødning på deres jorder – kan klassificeres som biprodukt og følgelig ophøre med at blive anset for »affald« som omhandlet i direktiv 75/442, og i denne henseende navnlig den grad af sikkerhed, der kræves for så vidt angår den således påtænkte anvendelse af gyllen. For det andet ønsker den forelæggende ret oplyst, i hvilket omfang bevisbyrden for, at nævnte betingelser er opfyldt, kan påhvile producenten af denne gylle.

Om det første spørgsmåls første led

35 Hvad angår de betingelser, hvorpå svinegylle – der er opbevaret af en producent i venten på at blive overdraget til landbrugere, således at disse kan anvende den som gødning på deres jorder – kan klassificeres som biprodukt, snarere end som »affald« i direktiv 75/442's forstand, bemærkes, at direktivets artikel 1, litra a), første afsnit, definerer affald som »ethvert stof eller enhver genstand, som henhører under en af kategorierne i bilag I, og som indehaveren skiller sig af med eller agter […] at skille sig af med«.

36 Såvel nævnte bilag I som affaldslisten i det europæiske affaldskatalog, der blev vedtaget på grundlag af artikel 1, litra a), andet afsnit, i direktiv 75/442 er kun vejledende (jf. bl.a. dom af 29.10.2009, sag C-188/08, Kommissionen mod Irland, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

37 Desuden er den omstændighed, at nævnte katalog omfatter »[a]nimalsk fæces, urin og gødning (indbefattet tilsmudset halm), flydende affald opsamlet separat og behandlet uden for produktionsstedet«, ikke afgørende for vurderingen af begrebet affald. Denne generelle angivelse af husdyrgødning tager ikke hensyn til de betingelser, hvorunder gødningen anvendes, og som er afgørende for en sådan vurdering (jf. i denne retning dom af 8.9.2005, sag C-121/03, Kommissionen mod Spanien, præmis 66).

38 Det fremgår af fast retspraksis, at klassificering som »affald« i direktiv 75/442's forstand først og fremmest afhænger af indehaverens handlemåde og af betydningen af ordene »skille sig af med« som omhandlet i direktivets artikel 1, litra a), første afsnit (jf. bl.a. dom af 18.12.2007, sag C-194/05, Kommissionen mod Italien, præmis 32, og af 24.6.2008, sag C-188/07, Commune de Mesquer, Sml. I, s. 4501, præmis 53).

39 Ordene »skille sig af med« skal fortolkes i lyset ikke blot af direktiv 75/442's væsentligste formål – som ifølge tredje betragtning til direktivet er »beskyttelse af menneskets sundhed og miljøet mod de skadelige virkninger ved indsamling, transport, behandling, oplagring og deponering af affald« – men også af artikel 174, stk. 2, EF. Denne bestemmelse fastsætter, at »Fællesskabets politik på miljøområdet tager sigte på et højt beskyttelsesniveau under hensyntagen til de forskelligartede

forhold, der gør sig gældende i de forskellige områder i Fællesskabet. Den bygger på forsigtighedsprincippet og princippet om forebyggende indsats […]«. Det følger heraf, at ordene »skille sig af med« og dermed begrebet »affald« som omhandlet i direktivet ikke kan fortolkes indskrænkende (jf. bl.a. dom af 18.12.2007, sag C-194/05, Kommissionen mod Italien, præmis 33, og dommen i sagen Commune de Mesquer, præmis 38 og 39).

40 Domstolen har bl.a. fastslået, at de omstændigheder, der kan udgøre et indicium for, at der foreligger en handling, en hensigt eller forpligtelse til at »skille sig af med« et stof eller en genstand i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra a), i direktiv 75/442, omfatter bl.a. den omstændighed, at det anvendte stof er et restprodukt fra produktion eller forbrug, dvs. et produkt, der ikke som sådan er søgt fremstillet (jf. bl.a. dom af 18.12.2007, sag C-194/05, Kommissionen mod Italien, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis, samt dommen i sagen Commune de Mesquer, præmis 41).

41 Et sådant indicium kan ligeledes udgøres af den omstændighed, at det omhandlede stof er et restprodukt, hvis eventuelle anvendelse skal ledsages af særlige sikkerhedsforanstaltninger, fordi dets sammensætning er farlig for miljøet (jf. dom af 15.6.2000, forenede sager C-418/97 og C-419/97, ARCO Chemie Nederland m.fl., Sml. I, s. 4475, præmis 87, og af 18.4.2002, sag C-9/00, Palin Granit og Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, Sml. I, s. 3533, præmis 43).

42 Det fremgår ligeledes af retspraksis, at metoden til behandling af eller anvendelsesmåden for et stof ikke er afgørende for, om stoffet klassificeres som affald, og at affaldsbegrebet ikke udelukker stoffer og genstande, der vil kunne genanvendes økonomisk. Formålet med den overvågnings- og håndteringsordning, der er indført ved direktiv 75/442, er nemlig, at den skal omfatte alle de genstande og stoffer, som indehaveren skiller sig af med, uanset om de har en handelsmæssig værdi, og om de indsamles i et erhvervsmæssigt formål med henblik på genvinding, videreudnyttelse eller genanvendelse (dom af 18.12.2007, sag C-194/05, Kommissionen mod Italien, præmis 36 og 37, samt dommen i sagen Commune de Mesquer, præmis 40).

43 Henset til disse retningslinjer fra retspraksis må det fastslås, at husdyrgødning, der hidrører fra en intensiv svineopdrætsbedrift, og som ikke er det produkt, landbrugeren primært har søgt fremstillet, og hvis eventuelle nyttiggørelse som gødning i forbindelse med tilførsel til jorden – således som det bl.a. fremgår af sjette betragtning til direktiv 91/676 og af den ved dette direktiv indførte ordning – skal ske under iagttagelse af særlige sikkerhedsforanstaltninger, fordi dens sammensætning kan være farlig for miljøet, i princippet udgør affald (jf. analogt dom af 18.12.2007, sag C-194/05, Kommissionen mod Italien, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis, og dommen i sagen Commune de Mesquer, præmis 41).

44 Det fremgår imidlertid også af Domstolens praksis, at goder, materialer eller råstoffer hidrørende fra en udvindings- eller fremstillingsproces, hvis primære formål ikke er fremstilling heraf, i visse tilfælde kan antages ikke at være et restprodukt, men et biprodukt, som indehaveren ikke søger at »skille sig af med« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 1, litra a), første afsnit, i direktiv 75/442, men som vedkommende ønsker at udnytte eller omsætte – herunder i givet fald til brug for andre erhvervsdrivende end den, som fremstillede det – på for indehaveren fordelagtige vilkår i en senere proces, på den betingelse, at denne genanvendelse ikke blot er mulig, men sikker, og at genanvendelsen sker uden forudgående forarbejdning og i forlængelse af fremstillingsprocessen (jf. bl.a. dom af 8.9.2005, sag C-121/03, Kommissionen mod Spanien, præmis 58, og af 18.12.2007, sag C-194/05, Kommissionen mod Italien, præmis 38, samt dommen i sagen Commune de Mesquer, præmis 42).

45 Hvad nærmere bestemt angår husdyrgødning som den i hovedsagen omhandlede har Domstolen således allerede fastslået, at denne kan falde uden for begrebet affald, hvis den anvendes som gødning til jorden på bestemte arealer som led i en lovlig praksis for spredning, og hvis opbevaringen heraf alene sker med henblik på spredning (dom af 8.9.2005, sag C-121/03, Kommissionen mod Spanien, præmis 60).

46 Domstolen har i øvrigt i denne henseende præciseret, at denne vurdering ikke bør begrænses til husdyrgødning, der anvendes til gødning af jord henhørende under den samme landbrugsbedrift som den, husdyrgødningen stammer fra. Det er nemlig muligt ikke at anse et stof for »affald« i direktiv 75/442's forstand, hvis det med sikkerhed anvendes til brug for andre erhvervsdrivende end den, som har fremstillet det (dom af 8.9.2005, sag C-121/03, Kommissionen mod Spanien, præmis 61).

47 Det tilkommer de nationale retter at prøve – under hensyntagen til samtlige angivelser i Domstolens praksis og samtlige de omstændigheder, der er kendetegnende for den situation, som de skal påkende – om der reelt foreligger et biprodukt, idet nævnte retter i denne forbindelse skal sikre sig, at klassificeringen som biprodukt indskrænkes til de situationer, der opfylder de i denne doms præmis 44 anførte betingelser.

48 Hvad angår prøvelsen af, om genanvendelsen af den gylle, der er opbevaret i venten på at blive tilført til jord, er tilstrækkeligt sikker, bemærkes indledningsvis, at som det fremgår af den i denne doms præmis 45 og 46 anførte retspraksis, er den blotte omstændighed, hvorefter en sådan genanvendelse i realiteten først bliver helt sikker, når den påtænkte tilførsel faktisk har fundet sted gennem de pågældende erhvervende tredjeparter, ikke til hinder for en sådan klassificering som biprodukt.

49 Hvad der sker med en genstand eller et stof i fremtiden, er nemlig ikke i sig selv afgørende for, om genstanden eller stoffet eventuelt har karakter af affald, idet affald i artikel 1, litra a), i direktiv 75/442 er defineret under henvisning til indehaverens adfærd, hensigt eller forpligtelse i relation til at skille sig af med genstanden eller stoffet (dom af 18.12.2007, sag C-194/05, Kommissionen mod Italien, præmis 49 og 50 og den deri nævnte retspraksis).

50 I denne henseende bemærkes i øvrigt, at såfremt den forelæggende ret skulle komme frem til den konklusion, at den af Donal Brady påtænkte genanvendelse af gyllen i den foreliggende sag fremviser en grad af sikkerhed, der er tilstrækkelig til, at nævnte gylle under Donal Bradys opbevaring og frem til den faktiske levering til de pågældende tredjeparter kan anses for et biprodukt, som den berørte ikke forsøger at »skille sig af med« som omhandlet i artikel 1, litra a), første afsnit, i direktiv 75/442, men udnytte eller omsætte, er denne omstændighed på ingen måde til hinder for, at nævnte gylle i givet fald kan anses for affald efter nævnte levering, bl.a. hvis det viser sig, at nævnte tredjeparter ender med at dumpe den ukontrolleret i miljøet under omstændigheder, som gør det berettiget at anse den for affald (jf. i denne retning dom af 8.9.2005, sag C-416/02, Kommissionen mod Spanien, præmis 96).

51 I et sådant tilfælde skal det i henhold til Domstolens praksis indgå i betragtningerne, at den, der reelt er i besiddelse af produkter, umiddelbart før de bliver omdannet til affald, skal anses for at have »frembr[agt]« affaldet som omhandlet i artikel 1, litra b), i direktiv 75/442, og således må betegnes som »indehaver« af produkterne som omhandlet i direktivets artikel 1, litra c) (jf. bl.a. dommen i sagen Commune de Mesquer, præmis 74).

52 Med henblik på at prøve, om andre landbrugeres genanvendelse af gyllen til tilførsel til jorden, således som denne genanvendelse er påtænkt af sagsøgeren i hovedsagen, fremviser en tilstrækkelig grad af sikkerhed til at begrunde dens opbevaring i en anden periode end den, der er nødvendig til at indsamle den med henblik på bortskaffelse, påhviler det derimod den forelæggende ret, således som det fremgår af den i denne doms præmis 45 anførte retspraksis, bl.a. at sikre sig, at nævnte

landbrugeres jorder, hvorpå denne genanvendelse skal finde sted, fra start er klart identificeret. En sådan identifikation kan nemlig påvise, om den mængde gylle, som skal leveres, i princippet faktisk er beregnet til at blive anvendt med det formål at gøde de pågældende landbrugeres jorder.

53 Desuden skal gylleproducenten, såfremt han ønsker at opbevare gyllen i en længere periode end den, der er nødvendig til at indsamle den med henblik på bortskaffelse, være i besiddelse af forpligtende tilkendegivelser fra erhvervsdrivende om at få leveret nævnte gylle med henblik på at anvende den som gødning på klart definerede jorder.

54 Hvad angår den betingelse, der også er anført i denne doms præmis 45, og hvorefter oplagringen af husdyrgødning skal indskrænkes til spredningsbehov, bemærkes, at betingelsen særligt forklares ved, at oplagringen med henblik på genanvendelse af et stof, henset til oplagringens varighed, kan udgøre en byrde for indehaveren og potentielt have skadelig indvirkning på miljøet, hvilket direktiv 75/442 netop tilsigter at begrænse (jf. i denne retning dom af 18.12.2007, sag C-194/05, Kommissionen mod Italien, præmis 40).

55 I denne henseende påhviler det bl.a. de nationale retter at sikre sig, at de af gylleproducenten benyttede opbevaringsanlæg er fremstillet på en sådan måde, at enhver overfladisk frastrømning eller nedsivning i jorden af dette stof undgås, og at de har en kapacitet, der er tilstrækkelig til, at gyllen kan opbevares heri i venten på, at den faktisk overdrages til de pågældende landbrugere.

56 Det er også vigtigt, at den faktiske opbevaring af gyllen er strengt begrænset til den påtænkte tilførsel til jorden, hvilket kræver dels, at de opbevarede mængder er begrænset på en sådan måde, at de i deres helhed faktisk er beregnet til at blive genanvendt (jf. i denne retning dommen i sagen Palin Granit og Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, præmis 40), dels at varigheden af opbevaringen begrænses i forhold til de nødvendigheder, der i denne henseende følger af tilførslens sæsonprægede karakter, nemlig at varigheden ikke overskrider det, der kræves for, at producenten under den pågående og den efterfølgende spredningssæson kan opfylde sine løbende aftalemæssige forpligtelser til at levere gylle med henblik på tilførsel til jorden.

57 I øvrigt tilkommer det også de nationale retter under hensyntagen til samtlige relevante forhold at prøve, om de pågældende tredjeparters genanvendelse af gyllen, således som denne genanvendelse er planlagt af producenten, kan give sidstnævnte en fordel, der går længere end blot at kunne skille sig af med dette produkt, idet en sådan omstændighed, når den bekræftes, desuden øger sandsynligheden for en faktisk genanvendelse (jf. i denne retning dom af 18.12.2007, sag C-194/05, Kommissionen mod Italien, præmis 52, og dommen i sagen Palin Granit og Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, præmis 37).

58 Som det fremgår af den retspraksis, der er anført i denne doms præmis 44, kan den i hovedsagen omhandlede gylle nemlig økonomisk kun anses for at have et produkts værdi, såfremt det kan lægges til grund, at den reelt er tiltænkt at være genstand for en faktisk udnyttelse eller omsætning på vilkår, som økonomisk er fordelagtige for gylleindehaveren.

59 Blandt de relevante forhold, som de nationale domstole kan skulle tage hensyn til med henblik på at prøve, om nævnte krav er opfyldt, henhører den omstændighed, at de pågældende produkter er genstand for faktiske handelstransaktioner og opfylder købernes krav (jf. i denne retning dommen i sagen Commune de Mesquer, præmis 47). Det kan således med henblik herpå være vigtigt at undersøge de betingelser, bl.a. økonomiske, hvorunder transaktionerne mellem gylleproducenten og erhververne af gyllen foretages. Det samme gælder de byrder, som genanvendelsen af de pågældende stoffer indebærer for indehaveren, herunder de til opbevaringen af disse stoffer knyttede byrder, idet sådanne byrder ikke skal være for vidtgående for indehaveren (jf. i denne retning dommen i sagen Commune de Mesquer, præmis 59).

60 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmåls første led besvares med, at artikel 1, litra a), første afsnit, i direktiv 75/442 skal fortolkes således, at gylle – der er produceret i en intensiv svineopdrætsbedrift og opbevaret i venten på at blive leveret til landbrugere, således at disse kan anvende den som gødning på deres jorder – ikke udgør »affald« i nævnte bestemmelses forstand, men et biprodukt, når producenten påtænker i en senere proces at omsætte denne gylle på betingelser, som er økonomisk fordelagtige for ham, forudsat at denne genanvendelse ikke blot er mulig, men sikker, og at genanvendelsen sker uden forudgående forarbejdning og i forlængelse af fremstillingsprocessen. Det påhviler de nationale retter at prøve, om disse forskellige kriterier er opfyldt, under hensyntagen til samtlige relevante forhold, der kendetegner de for dem indbragte situationer.

Om det første spørgsmåls andet led

61 Hvad angår fastlæggelse af den person, som bærer bevisbyrden for, at de kriterier – hvorefter et stof i overensstemmelse med den i denne doms præmis 44 anførte praksis fra Domstolen skal anses for et biprodukt og ikke »affald« i direktiv 75/442's forstand – er opfyldt, bemærkes, at direktivet ikke indeholder særlige bestemmelser vedrørende dette spørgsmål. Under disse omstændigheder tilkommer det den nationale ret på dette plan at anvende bestemmelserne i dens egen retsorden, forudsat at der herved ikke gøres indgreb i EU-rettens, navnlig direktiv 75/442's effektive virkning, og at overholdelsen af de forpligtelser, der følger af denne ret, er sikret (jf. i denne retning dommen i sagen ARCO Chemie Nederland m.fl., præmis 70, og dom af 18.12.2007, sag C-194/05, Kommissionen mod Italien, præmis 44, 52 og 53).

62 Det følger bl.a. heraf, at sådanne nationale bestemmelser om bevisbyrde ikke må føre til, at det gøres uforholdsmæssigt vanskeligt at bevise, at stoffer i henhold til de kriterier, der følger af nævnte retspraksis, skal anses for biprodukter.

63 Med dette forbehold bemærkes, at Domstolen allerede har fastslået, at de sidesten og det forarbejdet sand fremkommet ved forædling af mineralske ressourcer hidrørende fra minedrift, som deres indehaver anvender lovligt til nødvendig opfyldning af minegange i den pågældende mine, ikke er omfattet af klassificeringen som »affald« i direktiv 75/442's forstand, såfremt indehaveren giver en tilstrækkelig garanti vedrørende identificeringen og den faktiske anvendelse af disse stoffer, og Domstolen har i øvrigt fastslået, at en sådan retspraksis kan overføres til husdyrgødning (jf. dom af 8.9.2005, sag C-121/03, Kommissionen mod Spanien, præmis 59 og 60 og den deri nævnte retspraksis).

64 Således som generaladvokaten har anført i punkt 67 i forslaget til afgørelse, er det desuden klart, at det for så vidt angår beviset for en hensigt som hovedregel alene er indehaveren af produkterne, der kan føre bevis for, at han ikke har til hensigt at skaffe sig af med disse produkter, men rent faktisk at gøre det muligt at genanvende dem under betingelser, som er egnede til, at disse kan klassificeres som biprodukter som omhandlet i Domstolens praksis.

65 Henset til ovenstående betragtninger skal det første spørgsmåls andet led besvares med, at EU-retten ikke er til hinder for, at bevisbyrden for, at de kriterier, der gør det muligt at anse, at et stof – såsom den gylle, der er produceret, opbevaret og overdraget under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede – udgør et biprodukt, er opfyldt, pålægges producenten af denne gylle, forudsat at dette ikke fører til, at der gøres indgreb i EU-rettens, og navnlig direktiv 75/442's effektive virkning, og at overholdelsen af de forpligtelser, som følger af denne ret, er sikret, herunder særligt forpligtelsen til ikke at lade direktivets bestemmelser omfatte stoffer, der i henhold til nævnte kriterier og i medfør af Domstolens praksis skal anses for biprodukter, hvorpå nævnte direktiv ikke finder anvendelse.

Om det tredje spørgsmål

66 Med sit tredje spørgsmål, der skal behandles hernæst, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, stk. 1, litra b), nr. iii), i direktiv 75/442 skal fortolkes således, at husdyrgødning, der er produceret inden for rammerne af en svinebedrift i en medlemsstat, er »undergivet andre bestemmelser« i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i direktivet, og dermed er udelukket fra anvendelsesområdet for direktiv 75/442 som følge af indførelsen af direktiv 91/676, når henses til, at det i øvrigt er blevet præciseret, at sidstnævnte direktiv endnu ikke er blevet gennemført i nævnte medlemsstats ret.

67 I denne henseende bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at for at kunne betragtes som »andre bestemmelser« som omhandlet i nævnte artikel 2, stk. 1, litra b), nr. iii), skal de omhandlede fællesskabsbestemmelser eller nationale bestemmelser indeholde præcise bestemmelser, der organiserer håndteringen af det pågældende affald og fører til et miljøbeskyttelsesniveau, der mindst svarer til det niveau, som følger af nævnte direktiv (jf. bl.a. dom af 8.9.2005, sag C-121/03, Kommissionen mod Spanien, præmis 69 og den deri nævnte retspraksis, samt dom af 10.5.2007, sag C-252/05, Thames Water Utilities, Sml. I, s. 3883, præmis 34).

68 Domstolen har i øvrigt præciseret, at grunden til, at EU-lovgiver således valgte at vedtage en retsakt, hvorefter direktiv 75/442 finder anvendelse, såfremt der ikke foreligger fællesskabsretlige særbestemmelser, subsidiært nationale særbestemmelser, på området, var at undgå, at håndteringen af dette affald under visse omstændigheder skulle fortsætte med ikke at være reguleret ved nogen form for lovgivning (jf. dom af 11.9.2003, sag C-114/01, AvestaPolarit Chrome, Sml. I, s. 8725, præmis 50).

69 Det er imidlertid tilstrækkeligt at bemærke – uden at det inden for rammerne af den foreliggende sag er nødvendigt at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt et direktiv såsom direktiv 91/676, såfremt direktivet skulle antages at være blevet gennemført i national ret, skal anses for »andre bestemmelser« som omhandlet i artikel 2, stk. 1, litra b), i direktiv 75/442 – at når en medlemsstat ikke har truffet de nødvendige foranstaltninger til at sikre gennemførelsen af nævnte direktiv, kan direktivet under alle omstændigheder ikke anses for at føre til et miljøbeskyttelsesniveau, der mindst svarer til det i direktiv 75/442 fastsatte niveau, idet den manglende gennemførelse tværtimod indebærer, at såfremt den i hovedsagen omhandlede håndtering af husdyrgødning ikke var omfattet af sidstnævnte direktiv, ville den ikke være omfattet af nogen andre bestemmelser.

70 Det følger heraf, at det tredje spørgsmål skal besvares med, at artikel 2, stk. 1, litra b), nr. iii), i direktiv 75/442 skal fortolkes således, at såfremt direktiv 91/676 ikke er gennemført i en medlemsstats ret, kan det ikke af det forhold, at direktivet er vedtaget, lægges til grund, at husdyrgødning produceret på en svinebedrift i nævnte medlemsstat skulle være »undergivet andre bestemmelser« i nævnte bestemmelses forstand.

Om det andet spørgsmål

71 Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om EU-retten – i det tilfælde, hvor gylle, der er produceret og indehaves af en svineopdrætsbedrift, skal klassificeres som »affald« i direktiv 75/442's forstand – er til hinder for, at en medlemsstat gør en sådan producent, der skiller sig af med denne gylle ved at overdrage den til andre landbrugere, som skal anvende den som gødning på deres jorder, personligt ansvarlig for disse landbrugeres overholdelse af EU-retten om håndtering af affald og gødning.

72 Indledningsvis bemærkes, at dette spørgsmål – således som det fremgår af selve dets ordlyd, og af de grunde, der fremgår af forelæggelsesafgørelsen – kun er blevet stillet for det tilfælde, at den i hovedsagen omhandlede husdyrgødning skulle anses for »affald« som omhandlet i artikel 1, litra a), første afsnit, i direktiv 75/442.

73 I denne henseende bemærkes med det samme, at henset til bl.a. besvarelsen af det tredje spørgsmål indebærer en sådan hypotese, såfremt den bekræftes, at bestemmelserne i direktiv 75/442 skal finde anvendelse på en situation som den i hovedsagen omhandlede.

74 Det bemærkes, at i henhold til artikel 8 i direktiv 75/442 skal medlemsstaterne sikre sig, at »enhver indehaver af affald« enten selv sørger for dets nyttiggørelse eller bortskaffelse under iagttagelse af bestemmelserne i dette direktiv eller overlader dette til en privat eller offentlig indsamler eller til en virksomhed, som varetager bortskaffelse af affald som nævnt i bilag II A eller II B til direktivet. Sådanne forpligtelser, der pålægges enhver indehaver af affald, er en logisk følge af forbuddet mod henkastning, dumpning og ukontrolleret bortskaffelse af affald i direktivets artikel 4 (jf. bl.a. dom af 7.9.2004, sag C-1/03, Van de Walle m.fl., Sml. I, s. 7613, præmis 56).

75 I det foreliggende tilfælde er det ubestridt, at sagsøgeren i hovedsagen, der på ingen måde påtænker selv at sørge for nyttiggørelsen eller bortskaffelsen af affald, som han har produceret, som »indehaver« af nævnte affald og i henhold til artikel 8, første led, i direktiv 75/442 er forpligtet til at overlade dette til en privat eller offentlig indsamler eller til en virksomhed, som varetager bortskaffelse af affald som nævnt i bilag II A eller II B til direktivet.

76 Imidlertid bemærkes i denne henseende for det første, at angivelserne i forelæggelsesafgørelsen ikke gør det muligt at antage, at de landbrugere, hos hvem Donal Brady har påtænkt at skaffe sig af med sin gylle, kan anses for at være beføjet til at varetage nyttiggørelse som omhandlet i nævnte artikel 8.

77 Der er nemlig intet, der tyder på, at nævnte landbrugere er indehavere af den tilladelse, der kræves i henhold til artikel 10 i direktiv 75/442 med henblik på at varetage en sådan nyttiggørelse. Desuden kan det ud fra de til Domstolen indgivne oplysninger ikke fastslås, at disse landbrugere er fritaget for en sådan tilladelse under overholdelse af de betingelser, som er fastsat herom i bestemmelserne i nævnte direktivs artikel 11.

78 Såfremt det bekræftes – hvilket det i givet fald tilkommer den forelæggende ret at prøve – at de landbrugere, hvortil Donal Brady påtænker at overdrage det affald, som han er indehaver af, hverken er i besiddelse af den tilladelse, der kræves i artikel 10 i direktiv 75/442, eller er fritaget herfor i medfør af de betingelser, som er fastsat i direktivets artikel 11, stk. 1 og 2, ville det heraf følge, at dette direktivs artikel 8 er til hinder for de således påtænkte overdragelser, og følgelig til hinder for, at disse kan være omfattet af en tilladelse udstedt af en myndighed som EPA, og det i øvrigt uanset hvilke betingelser der skulle ledsage udstedelsen af nævnte tilladelse.

79 For det andet bemærkes, at i det tilfælde, hvor det fastslås, at de pågældende landbrugere er indehavere af den i henhold til artikel 10 i direktiv 75/442 krævede tilladelse eller behørigt fritaget for en sådan tilladelse og registreret i overensstemmelse med bestemmelserne i direktivets artikel 11, stk. 1 og 2, kan Donal Bradys overdragelse af det omhandlede affald til sådanne landbrugere for så vidt angår ham ikke undergives betingelser, der gør ham ansvarlig for de pågældendes overholdelse af EU-rettens lovgivning om håndtering af affald og gødning.

80 I denne henseende bemærkes nemlig først, at når affaldet er overladt i henhold til artikel 8 i direktiv 75/442, bliver den virksomhed, der er indehaver af en tilladelse i medfør af artikel 10 i direktiv 75/442 eller fritaget for en sådan tilladelse i overensstemmelse med direktivets artikel 11, »indehaver« af det pågældende affald. Det fremgår imidlertid af selve ordlyden af artikel 8 i direktiv 75/442, at det i givet fald påhviler »indehaveren af affaldet« at sørge for nyttiggørelse af sådant affald under iagttagelse af bestemmelserne i nævnte direktiv.

81 Det følger dernæst af artikel 8 og 10 i direktiv 75/442 i forening og af disse bestemmelsers opbygning, at når en indehaver af affald overlader dette til en virksomhed – som er indehaver af en tilladelse, der er udstedt i henhold til den anden af disse bestemmelser, og som tillader virksomheden at nyttiggøre dette affald – er det udelukkende sidstnævnte virksomhed, og ikke den tidligere indehaver af affaldet,

som bærer ansvaret for at udføre nyttiggørelsen under iagttagelse i denne henseende af samtlige de betingelser, som nævnte nyttiggørelse er underlagt i medfør af såvel gældende lovgivning som vilkårene i nævnte tilladelse.

82 Endelig kan det af artikel 8 og 11 i direktiv 75/442 i forening og af disse bestemmelsers opbygning også udledes, at når en indehaver af affald overlader affaldet til en virksomhed, som i medfør af nævnte artikel 11 er fritaget for tilladelse til nyttiggørelse af nævnte affald, er det udelukkende sidstnævnte virksomhed, og ikke den tidligere indehaver af affaldet, som bærer ansvaret for at udføre nyttiggørelsen under iagttagelse i denne henseende af de almindelige regler og betingelser, hvortil samme artikel 11 henviser, og enhver anden EU-retlig bestemmelse, der regulerer denne nyttiggørelse.

83 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at i det tilfælde, hvor gylle, der er produceret og indehaves af en svineopdrætsbedrift, skal klassificeres som »affald« som omhandlet i artikel 1, litra a), første afsnit, i direktiv 75/442:

— skal direktivets artikel 8 fortolkes således, at den er til hinder for, at nævnte indehaver, uanset betingelserne, får tilladelse til at skille sig af med dette affald ved at overdrage det til en landbruger, der anvender det som gødning på sine jorder, hvis det viser sig, at nævnte landbruger hverken er indehaver af tilladelsen nævnt i direktivets artikel 10 eller er fritaget for at have en sådan tilladelse og registreret i overensstemmelse med dette direktivs artikel 11, og

— nævnte direktivs artikel 8, 10 og 11 i forening skal fortolkes således, at de er til hinder for, at den nævnte indehavers overdragelse af dette affald til en landbruger, der anvender det som gødning på sine jorder, og som er indehaver af den i direktivets artikel 10 omhandlede tilladelse og registreret i overensstemmelse med nævnte artikel 11, underlægges den betingelse, at den førstnævnte indehaver pålægges ansvaret for den anden landbrugers overholdelse af de regler, der i medfør af EU-retten om håndtering af affald og gødning skal finde anvendelse på den nyttiggørelse, der skal udføres af sidstnævnte landbruger.

Sagens omkostninger

84 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

1) **Artikel 1, litra a), første afsnit, i Rådets direktiv 75/442/EØF af 15. juli 1975 om affald, som ændret ved Kommissionens beslutning 96/350/EF af 24. maj 1996, skal fortolkes således, at gylle – der er produceret i en intensiv svineopdrætsbedrift og opbevaret i venten på at blive leveret til landbrugere, således at disse kan anvende den som gødning på deres jorder – ikke udgør »affald« i nævnte bestemmelses forstand, men et biprodukt, når producenten påtænker i en senere proces at omsætte denne gylle på betingelser, som er økonomisk fordelagtige for ham, forudsat at denne genanvendelse ikke blot er mulig, men sikker, og at genanvendelsen sker uden forudgående forarbejdning og i forlængelse af fremstillingsprocessen. Det påhviler de nationale retter at prøve, om disse forskellige kriterier er opfyldt, under hensyntagen til samtlige relevante forhold, der kendetegner de for dem indbragte situationer.**

2) **EU-retten er ikke til hinder for, at bevisbyrden for, at de kriterier, der gør det muligt at anse, at et stof – såsom den gylle, der er produceret, opbevaret og overdraget under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede – udgør et biprodukt, er opfyldt,**

pålægges producenten af denne gylle, forudsat at dette ikke fører til, at der gøres indgreb i den effektive virkning af EU-retten, og navnlig af direktiv 75/442, som ændret ved beslutning 96/350, og at overholdelsen af de forpligtelser, som følger af denne ret, er sikret, herunder særligt forpligtelsen til ikke at lade direktivets bestemmelser omfatte stoffer, der i henhold til nævnte kriterier og i medfør af Domstolens praksis skal anses for biprodukter, hvorpå nævnte direktiv ikke finder anvendelse.

3) **Artikel 2, stk. 1, litra b), nr. iii), i direktiv 75/442, som ændret ved beslutning 96/350, skal fortolkes således, at såfremt Rådets direktiv 91/676/EØF af 12. december 1991 om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget, ikke er gennemført i en medlemsstats ret, kan det ikke af det forhold, at direktivet er vedtaget, lægges til grund, at husdyrgødning produceret på en svinebedrift i nævnte medlemsstat skulle være »undergivet andre bestemmelser« i nævnte bestemmelses forstand.**

4) **I det tilfælde, hvor gylle, der er produceret og indehaves af en svineopdrætsbedrift, skal klassificeres som »affald« som omhandlet i artikel 1, litra a), første afsnit, i direktiv 75/442, som ændret ved beslutning 96/350:**

   — **skal direktivets artikel 8 fortolkes således, at den er til hinder for, at nævnte indehaver, uanset betingelserne, får tilladelse til at skille sig af med dette affald ved at overdrage det til en landbruger, der anvender det som gødning på sine jorder, hvis det viser sig, at nævnte landbruger hverken er indehaver af tilladelsen nævnt i direktivets artikel 10 eller er fritaget for at have en sådan tilladelse og registreret i overensstemmelse med dette direktivs artikel 11, og**

   — **skal nævnte direktivs artikel 8, 10 og 11 i forening fortolkes således, at de er til hinder for, at den nævnte indehavers overdragelse af dette affald til en landbruger, der anvender det som gødning på sine jorder, og som er indehaver af den i direktivets artikel 10 omhandlede tilladelse og registreret i overensstemmelse med nævnte artikel 11, underlægges den betingelse, at den førstnævnte indehaver pålægges ansvaret for den anden landbrugers overholdelse af de regler, der i medfør af EU-retten om håndtering af affald og gødning skal finde anvendelse på den nyttiggørelse, der skal udføres af sidstnævnte landbruger.**

Underskrifter